

Gürcüstan azərbaycanlılarının böyük və unudulmaz himayədarı

Bu ölkədəki soydaşlarımız həmişə millət atası Heydər Əliyevə güvəniblər

Azərbaycanın Qafqaz regionunda ən yaxın müttəfiqlərindən olan Gürcüstan keçmiş SSRİ dağılından sonra ölkəmizlə oxşar bir tale yaşamağa məcbur oldu. Düşmən qüvvələri qədim qonşuları milli münasibətəyə çəkmək istəsələr də arzuolunmaz hallar qətiyyətlə rədd edildi. Hər iki ölkədə baş verən proseslər, daxili və xarici vəziyyətin oxşarlığı, geosiyasi maraqların üst-üstə düşməsi və digər amillər tarixi qonşuluq münasibətlərinin daha da möhkəmlənməsinə zəmin yaratdı.

Dövlətlərarası diplomatik münasibətlər qurulandan sonra istər regional, istərsə də global məsələlərdə bu iki dövlət davamlı olaraq ortaq mövqedən çıxış etməyə üstünlük verdilər. Prezident Heydər Əliyev 1996-cı il martın 8-də Gürcüstan rəsmi səfəri zamanı Azərbaycan və Gürcüstanın böyük tarixi əlaqələrinin olduğunu xüsusi vurğulamış, bu ölkə ilə olan münasibətlərə xüsusi əhəmiyyət verdiyini belə bəyan etmişdi: "Gürcüstan bizim üçün yaxın

qorudu. Bu ənənə indi regionda əmin-amanlığın, sülhün, dostluq münasibətlərinin icimai qarantına çevrilib.

– **İsək müəllim, həm Azərbaycan, həm də Gürcüstan cəmiyyəti sizi dediyiniz bu ənənənin – iki xalqın tarixi dostluğunun qorunub inkişaf etdirilməsinə önəmli töhfələr verən bir ziyalı kimi tanıyırsınız. İstərdik ki, oxucularımıza sizi daha yaxından təqdim edək.**

– Mən tarixən Qaratəpə, sovet zamanında 1947-ci ilədək Qarayazı adlandırılan indiki Qardabani rayonunda doğulmuşam. Bizim Böyük Armudlu kəndini Tiflisdən cəmi 17 kilometrlik məsafə ayırır. Bu yaxınlığa görə orta məktəbi də Tiflisdə bitirmişəm. Tiflisin zəngin paytaxt həyatı və burda müəyyən qədər qorunub saxlanan Azərbaycan mədəni mühiti mənim həyatımda ciddi rol oynayıb. Gürcü dilini yaxşı bilməyim həmişə gərəyim olub. Ali təhsil aldığı vaxt uzun illər anamın direktoru olduğu ibtidai məktəb səkkizilliyə çevrildi. 21 yaşında, hələ III kursda oxuyanda məni bu məktəbə direktor təyin etdilər.

Sonralar ictimai fəallığıma nəzərə alan rayon rəhbərliyi məni komsomol komitəsinə dəvət etdi. Əvvəlcə III, sonra II və I katib seçildim. 1982-ci ilin may ayından isə Qardabani şəhərinin meri və rayon partiya komitəsinin katibi vəzifəsini tutdum. SSRİ-nin iflasından sonra Gürcüstanda ifrat millətçi Qamsaxurdiya hakimiyyəti gəldi. Kommunist partiyası kadr kimi işsiz qaldım və özəl müəssisə yaratdım. 1992-ci ildə Eduard Şevardnadze hakimiyyətə gələndən sonra Qardabani rayonunda icra başçısının müavini təyin olundum.

1995-ci ilin oktyabrında Gürcüstan parlamentinin deputatı seçildim. İctimai-siyasi fəaliyyətim daha da genişləndi, mənəvi dayağımız, milli dövlətimiz olan Azərbaycanla rəsmi əlaqələrim yarandı. Gürcüstan nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərləri zamanı həm heyətin üzvü, həm də parlamentin azərbaycan əsilli millət vəkili kimi Heydər Əliyevlə dəfələrlə görüşdüm. Ulu öndərin təşəbbüsü ilə təkbətək görüşürük. Bu böyük və zərbəci tikintiyə bütün Gürcüstan səfərbər olmuşdu. Mən o dövrdə rayon komsomol təşkilatının rəhbəri olduğumdan işimi burada başlayıb, burada da bitirdim. Demək olar ki, hər gün Tiflisə, rəhbərliyə tikintinin gedişi barədə məlumat verirdim.

– **Bundan əvvəl Heydər Əliyevlə tanışlığınız olmuşdumu?**

– Bəli, xoş bir təsadüf nəticəsində Ulu öndərlə sovet dövründə görüşüb tanış olmuşduq. Bu görüş mənim tələyimdə sonralar da olduqca mühüm rol oynadı. Keçən əsrin 80-ci illərinin əvvəlində Gürcüstanda yeni salınan komsomol şəhərciyi Qardabani rayonunun ərazisində yerləşirdi. Bu böyük və zərbəci tikintiyə bütün Gürcüstan səfərbər olmuşdu. Mən o dövrdə rayon komsomol təşkilatının rəhbəri olduğumdan işimi burada başlayıb, burada da bitirdim. Demək olar ki, hər gün Tiflisə, rəhbərliyə tikintinin gedişi barədə məlumat verirdim.

Komsomol şəhərciyinin açılış mərasimində Gürcüstanın o zamankı rəhbəri Eduard Şevardnadze özü gəlmişdi. Dəvət olunmuş fəxri qonaqlar sırasında Azərbaycan lideri, Moskvadan Siyasi Büronu təmsil edən Heydər Əliyev də var idi. Deyim ki, ən hörmətli və mötəbər qonaq kimi də o qarşılandı. Ulu öndərin belə yüksək nüfuzu yerli azərbaycanlılarda böyük fəxarət hissi doğururdu. Yadımdadır ki, mərasim başlayan kimi Eduard Şevardnadze Heydər Əliyevi xüsusi bir səmimiyyətlə baba olmağı münasibəti ilə təbrik etdi. İlk nəvəsi dünyaya gəlməsi münasibəti ilə səsələnən bu təbrik gürultulu alqışlarla qarşılandı və sürəklə davam etdi. Bu, həm də tədbir iştirakçılarının, eləcə azərbaycanlıların Heydər Əliyevə sevgisinin ifadəsi idi.

Şəhərcikdə xatirə olaraq açacaq-

mə mərasimində Heydər Əliyevə mənə yardım etdim, daha doğrusu, Gürcüstan komsomolunun o vaxtı rəhbərinin təqdimatı ilə bu iş rayon komsomol təşkilatının rəhbəri kimi mənə havələ edildi. Ulu öndərlə ilk tanışlığımız da o vaxt oldu. Elə o mərasimdə də onun qayğı və diqqətini dərhal hiss etdim. Qısa təmas zamanı bəzi məsələlərlə maraqlandı, dil öyrənməyi, Gürcüstanın siyasi həyatına fəallıqla qoşulmağı tövsiyə etdi. Mən sonrakı görüşlərimizdə Heydər Əliyevin bu söhbətləri unut-

madığının şahidi oldum.

– **Maraqlıdır, həmin görüşü nəcə xatırladınız?**

– O görüşü nə mən, nə də digər azərbaycanlı iştirakçılar unuda bilməzdik, çünki burada Heydər Əliyev iştirakı, təntənəli qarşılanması onun Gürcüstanda yaratdığı Azərbaycana olan üstün münasibət idi. Gürcüstan parlamentinin nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərində mənimlə xüsusi maraqlandı, şəxsi söhbət əsnasında açacaq mərasimindəki söhbəti yada saldı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışı təkcə Azərbaycanın heyyətinə yox, Gürcüstan azərbaycanlılarının heyyətinə də xilaskarlıq oldu. Heydər Əliyev hakimiyyətdə olsa idi nə Azərbaycanda, nə də Gürcüstanda o müsibətlər başımıza gəlməzdi. Heydər Əliyev xilaskarlıq missiyası ilə millətə səfərbər etdi, dövlət müstəqilliyini qorudu. Bizə də Gürcüstanda belələrdən xilas etdi.

1996-cı il yanvarın 5-də mən, Gürcüstanın sabiq deputatları Ramiz Bəkirov və Hidayət Hüseynov Heydər Əliyevlə görüşdük. Bu bizim üçün tarixi, həm də çox məsuliyyətli görüş oldu. Heydər Əliyev Gürcüstanda olan hər şeyi incəliklərinə qədər bildirdi. Hiss etdik ki, bizimlə görüşündə bəzi faktları dəqiqləşdirmək niyyətində olub.

Sonra Gürcüstan səfərə gələndə Rustaveli adına Opera və Balet Teatrında azərbaycanlılarla görüşdük. Burada Azərbaycan liderinin söylədiyi və mühüm tarixi əhəmiyyət kəsb edən

fikirler bizi daha da ruhlandırdı, arxasız olmadığımıza inandıq. O, bizə müraciət edərək dedi: "Siz diaspor deyilsiniz. Siz Gürcüstanda aborigen xalqsınız və Gürcüstan sizin vətəninizdir. Siz də bizim soydaşlarımızınız, tək deyilsiniz".

Biz bu həqiqəti bilsək də nə söyləməyə, nə də sübuta imkanımız var idi. Buradakı azərbaycanlıların qədim tarixi, mədəniyyəti, adət-ənənələri var. Azərbaycanlıların kompakt yaşadıqları Marneuli, Bolnisi, Dmanisi, Qardabaninin qədimliyi bir yana, Telavi rayonunun Qaracala kəndinin 500 ildən çox yaşı var. Laqodexinin Qabal kəndinin də tarixi çox qədimdir. Kaspi rayonunda 10-dan artıq belə kənd var. Ulu öndər də bunları yaxşı bilirdi. Ona görə də Gürcüstan prezidentinin və hökumət nümayəndələrinin də iştirak etdiyi tədbirdə azərbaycanlıların aborigen xalq, Gürcüstanın isə onların vətəni olduğunu çox böyük cəsarətlə söylədi.

Ümummilli lider Heydər Əliyev daim çalışırdı ki, Gürcüstanda – qədim Borçalı obalarında soydaşlarımız öz mədəniyyətlərini, ana dili və digər milli keyfiyyətlərini unutmasınlar və Gürcüstanda onun göstərişi ilə həyata keçirilən bütün layihələrin mərkəzində də məhz bu amal dayanırdı.

– **Görüşləriniz sonra da davam etdimi?**

– Davam etdi, çox maraqlı və yaddaqalan, həm mənim tələyimdə, həm də Azərbaycan – Gürcüstan əlaqələrini dərinləşdirən görüşlər bir neçə dəfə də oldu. Gürcüstanın rəsmi heyətlərinin bütün Bakı səfərlərində iştirak etmişəm və hər dəfə də Heydər Əliyev məni xüsusi hörmətlə qəbul edib. Bir dəfə görüşlərin birində mən ulu öndərə yanacaq məsələsi ilə bağlı olduqca vacib məlumatlar çatdırdım. Bildirdim ki, Azərbaycandan Gürcüstanla göndərilən yanacaq bəzi düşmən qüvvələrin əli ilə Ermənistanla ötürülür. Heydər Əliyev ani sükutdan sonra təmkinli, həm də diplomatik bir cavab verdi: "Bakı məhz azərbaycanlılara görə, Gürcüstanla yanacaq verir".

Amma onu da anladım ki, Heydər Əliyevin də bu xəyanətdən xəbəri var. Odu ki, mənəndən də sübut üçün sənəd istədi. Mən bildiyim və əlimdə olan lazımı sənədləri Heydər Əliyevə təqdim etdim. O, bu məsələni çox ciddi araşdırdı və məlumatların təsdiqindən sonra bu "xəyanətkar alverə" son qoyuldu. Bundan sonra mənə olan münasibət və inaminin daha da artdığını gördüm.

Ulu öndər Gürcüstan azərbaycanlılarının həyatı və məişəti ilə çox maraqlanırdı, hər şeyə diqqət edirdi, ən adi saydığımız detalları belə maraqla soruşurdu. 1998-ci ildə yenidən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi Gürcüstanda da böyük sevincə qarşılandı. Bu, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılar üçün də bayram idi. Hər yerdə bu hadisə ilə əlaqədar olaraq qurbanlar kəsilir, bayram təntənəsi davam edirdi. Həm deputat həmkarlarım, həm də ətrafımdakı adamlar və seçicilər Heydər Əliyevlə danışmağı və

onların təbriklərini çatdırmağı mənəndən xahiş edirdilər.

Gərgin iş qrafikinə görə telefonla danışıq bilməsəm də ünvanına təbrik teleqramı göndərdim. Səhəri mənə təşəkkür məktubu göndərmişdi. Bu, Heydər Əliyevin nə qədər diqqətli, hər şeyi həssaslıqla dəyərləndirən bir şəxsiyyət olduğunu təsdiqləyirdi. Ulu öndər heç kəsle müqayisə edilməyən nadir şəxsiyyət idi.

– **Heydər Əliyev heç vaxt Gürcüstan azərbaycanlılarının problemlərini Azərbaycanın taleyindən ayrı təsvir etməyib. Məhz bunun nəticəsidir ki, düşmən qüvvələr Borçalını azərbaycanlısız qoya bilmədilər.**

– Haqlısınız, Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanda hakimiyyətdə olduğu istər birinci, istərsə də ikinci dövrdə qonşu Gürcüstanla əlaqələrin inkişafına və orada yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həllinə xüsusi diqqət göstərirdi.

1969-cu ildə Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi işləməyə başlayandan onun neqativ hallara – rüşvətçılığa, korrupsiyaya və digər cinayətkar əməllərə qarşı mübarizəsi xalq arasında böyük razılığa səbəb oldu. O zamankı sovet rejimində görünməmiş bir hal kimi Heydər Əliyevin bu cür fəaliyyətə başlaması neinki Azərbaycanda, sovetlər birliyində qeyri-adi hadisə sayılırdı.

Sonralar onun bu fəaliyyətini Gürcüstan prezidenti Eduard Şevardnadze belə qiymətləndirirdi: "1969-cu ildə Heydər Əliyevin Azərbaycan Kommunist Partiyasının I katibi seçilməsi, xüsusilə də onun fəaliyyəti Sovet İttifaqında böyük əks-sədaya səbəb oldu. O, ilk növbədə, neqativ hadisələrə – rüşvətə, korrupsiyaya və digər cinayətlərə qarşı mübarizəyə başlaması ilə tanındı. Hamının öz vəziyyətindən çox razı olduğu və əlavə heç bir problem yaratmaq istəmədiyi bir vaxtda, dondurulmuş bir əhatədə onun bu cür fəaliyyətə başlaması böyük partlayış idi. Əliyevin fəaliyyəti, hay-küyü məhkəmə prosesləri, onun açıq çıxışları bir çoxlarını dəhşətə gətirdi. Amma əhali bütün bunları alqışlayırdı".

Görkəmli ictimai-siyasi xadim, uzun illər Ulu öndərlə çiyin-çiyinə yüksək dövlət vəzifələrində çalışmış Həsən Həsənov isə çıxışlarının birində deyirdi: "Heydər Əliyev Gürcüstanı çox sevirdi. Sovetlər dövründə ölkələr arasında əlaqələr Moskvanın icazəsi ilə qurulurdu. Amma Heydər Əliyev deyirdi ki, bunun Azərbaycanla Gürcüstan arasında əlaqələrə heç bir aidiyyəti yoxdur. Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra Gürcüstan ilə əlaqələrə böyük önəm verib. Bunun nəticəsidir ki, bu gün ölkələrimiz arasında əlaqələr strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib".

Namiq ƏHMƏDOV
XQ

Bakı–Tbilisi–Bakı